

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE**

Obszar działania: przemoc w rodzinie

Cel strategiczny: zwiększenie na terenie Powiatu Pszczyńskiego skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1. Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej /Dz. U z 2015r. poz. 163 z póź. zm./
2. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjęty Uchwałą Nr 76/2014 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r.
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz. U z 2015 r. poz. 1390/.
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi / Dz. U z 2015r. poz. 1286/.

2. Wprowadzenie

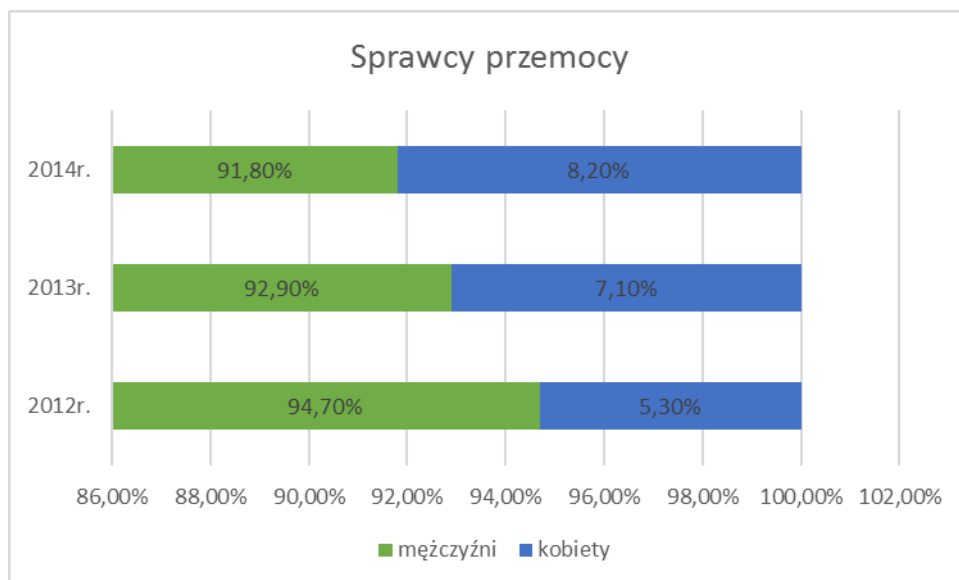
Skuteczność w przeciwdziałaniu występowania przemocy w rodzinie wymaga współpracy wielu służb. Wprowadzenie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest niezbędne w celu zintegrowania działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych w tym zakresie. Obowiązek opracowania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie wynika z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U z 2015 r. poz. 1390).

Głównym założeniem Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2023 jest realizacja zadań mających na celu zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Aby osiągnąć założony cel główny zostały wytyczone również kierunki działań:

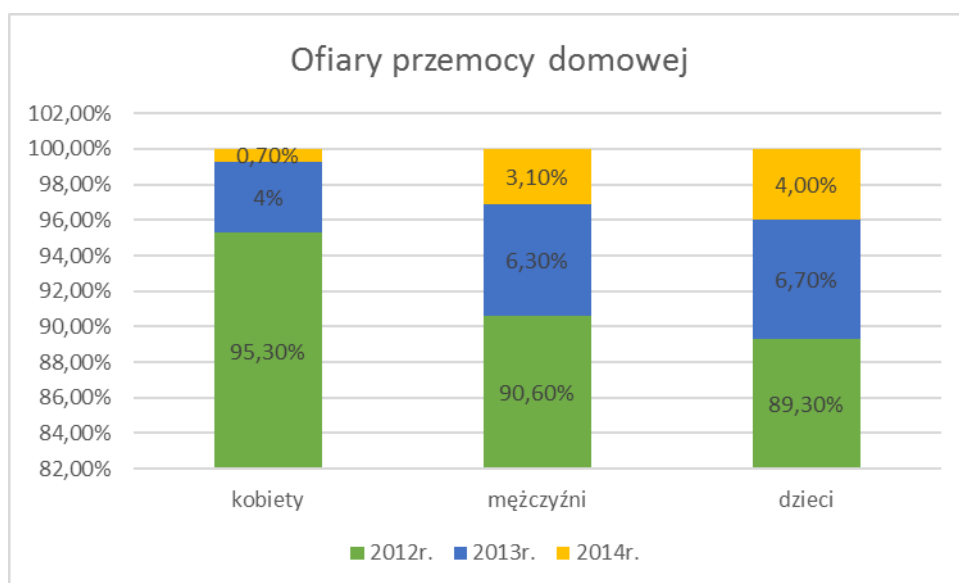
- 1) podejmowanie działań profilaktycznych oraz upowszechnianie wiedzy związanej z przemocą domową;
- 2) udzielanie kompleksowego wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie;
- 3) zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 4) podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przemocy w rodzinie jest zjawiskiem zachodzącym zazwyczaj w środowisku zamkniętym co powoduje trudności w oszacowaniu skali tego problemu. Przyczyn takiego stanu jest wiele między innymi: brak świadków, uzależnienie emocjonalne i finansowe od sprawcy, stereotypy, uwarunkowania społeczne, opór ofiary przed wyjawieniem sytuacji na zewnątrz.

Z danych uzyskanych od zespołów interdyscyplinarnych funkcjonujących na terenie Powiatu Pszczyńskiego wynika, iż w naszym powiecie wzrosła liczba rodzin, w których występuje podejrzenie stosowania przemocy. Sprawcami w prowadzonych procedurach zazwyczaj są mężczyźni. W 2012r. stanowili oni 94,7%, w 2013r. 92,9% a w 2014r. 91,8% wszystkich sprawców.

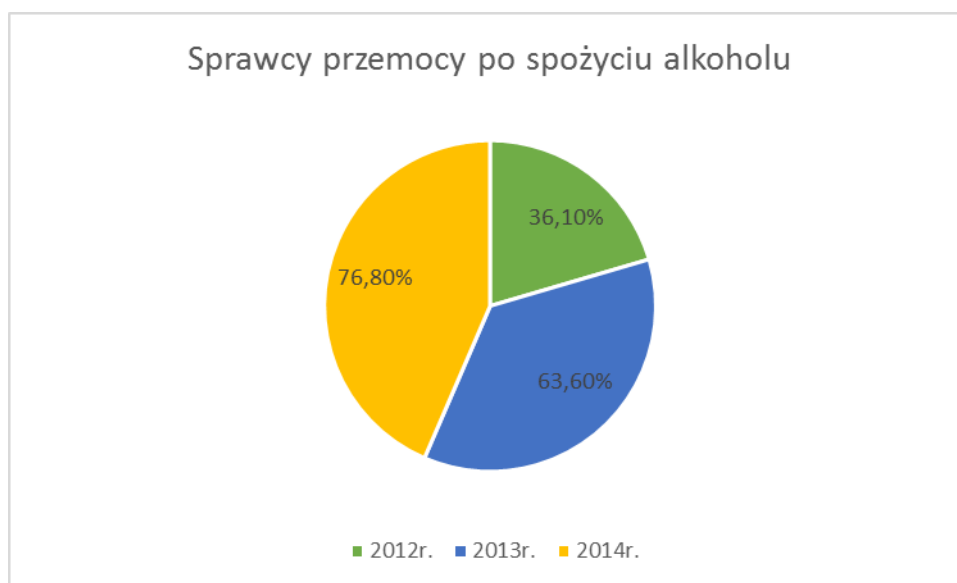

Wśród osób, które doznawały przemocy w rodzinie dominowały kobiety. Jednak analizując pozyskane dane można zauważyć również, iż z roku na rok wzrasta liczba kobiet - sprawców przemocy domowej. Coraz częściej dzieci są ofiarami przemocy domowej. Najprawdopodobniej te tendencje będą się utrzymywały w przyszłości.

Ze statystyk prowadzonych przez Powiatową Komendę Policji w Pszczyńcu wynika, że z roku na rok przybywa sprawców, którzy dopuszczają się przemocy po spożyciu alkoholu. W 2012r. stanowili oni 36,1%, w 2013r. 63,6% a w 2014r. już 76,8%), co potwierdza związek przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym. Badania zjawiska przemocy pokazują, że prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym jest

dwukrotnie większe niż w rodzinach, w których ten problem nie występuje. Nadużywanie alkoholu powoduje zaburzenia kontroli własnych zachowań, funkcji poznawczych oraz sprzyja zaprzeczeniu odpowiedzialności za swoje zachowanie.¹

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem i każda osoba, która w związku wykonywaniem swych obowiązków służbowych powzięła podejrzenie o popełnieniu tego przestępstwa powinna zgłosić ten fakt prokuraturze bądź policji. Nie wszystkie zgłoszenia kończą się wszczęciem sprawy przez prokuraturę. W latach 2012-2014 Prokuratura Rejonowa w Pszczynie wszczęła 127 spraw o przestępstwa związane z przemocą w rodzinie zamieszkującej na terenie powiatu. Część spraw prowadzonych przez prokuraturę zakończyło się wydaniem wyroku dla sprawcy przemocy. W Sądzie Rejonowym w Pszczynie II Wydziale Karnym w ww. okresie zapadło 98 wyroków z art. 207 kk.(znęcanie się fizyczne lub psychiczne).

3. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

3.1 Definicja przemocy domowej

Analizując zjawisko przemocy możemy zauważyć, że definicje przemocy są różne w zależności od przyjętej perspektywy naukowej. Przemoc to zjawisko które możemy rozpatrywać między innymi z perspektywy psychologicznej, socjologicznej, prawnej, czy też etycznej.

W psychologii przyjmuje się, „(...) iż przemoc to akt dokonany z intencją zadania cierpienia fizycznego lub psychicznego innej osobie.”² Spojrzenie to zwraca szczególną uwagę na cierpienie i bezradność ofiary oraz wewnętrzne mechanizmy jakie zachodzą między sprawcą a ofiarą.³

Socjologowie traktują zjawisko przemocy, jako „(...) jeden z głównych obok groźby, środków przymusu, który polega na użyciu siły fizycznej przez jednostkę czy grupę często wbrew obowiązującemu prawu w celu zmuszenia jakiejś osoby czy też uniemożliwienie

¹Katarzyna Michalska, *Sprawca przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA.

²Ewa Jarosz, *Dom który krzywdzi*. Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”. Katowice 2001, s. 56.

³Hanna Dorota Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*. Wydawnictwo Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Warszawa 2005, s. 25.

podjęcia działań lub do zaprzestania wykonywania czynności już rozpoczętych.”⁴ W powyższej definicji socjologowie podkreślają dwa warunki, które muszą zaistnieć żeby można było mówić o przemocy: jest to realizacja celów założonych przez sprawcę oraz występowanie nierówności siły, której używa się w celu wymuszenia na drugiej osobie pożądanego zachowania.⁵

W ujęciu prawnym kładzie się głównie nacisk na sprawcę przemocy a raczej na sankcje, jakie go mogą spotkać.

Z punktu widzenia etyki „przemoc to użycie siły związane z naruszeniem elementarnych norm moralnych, w stosunku do jednostki lub grupy, najczęściej w celu wymuszenia określonych zachowań lub postaw.”⁶

Zbliżoną definicję możemy znaleźć w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie gdzie przemoc domowa określona została, jako ”jedenrazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznemu, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”⁷

Powyższa definicja wyróżnia cztery cechy wg, których można scharakteryzować przemoc w rodzinie:

- intencjonalność;
- dysproporcja sił;
- naruszanie godności i praw;
- powodowanie cierpienia i szkód.

3.2 Rodzaje i formy przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i rodzaje. W tabeli znajduje się ich krótka charakterystyka.

RODZAJE PRZEMOCY	KATALOG ZACHOWAŃ
PRZEMOC FIZYCZNA	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
PRZEMOC PSYCHICZNA	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.

⁴Cezary Kurkowski, *Przemoc w rodzinie na tle innych rodzajów przemocy*. W: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. (red.) Tadeusz Pilch, T.IV. Wydawnictwo Akademickie „Żak”. Warszawa 2005, s. 1055.

⁵Irena Pospiszyl, *Razem przeciw przemocy*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”. Warszawa 1999, s. 16.

⁶Cezary Kurkowski, *Przemoc w rodzinie na tle innych rodzajów przemocy*. W: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. (red.) Tadeusz Pilch, T.IV, Wydawnictwo Akademickie „Żak”. Warszawa 2005, s. 1055.

⁷Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz. U z 2015 r. poz. 1390/.

PRZEMOC SEKSUALNA	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
PRZEMOC EKONOMICZNA	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, itp. ⁸
ZANIEDBANIE	Stosowane jest najczęściej wobec dzieci. Jest to niezaspokajanie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. Do zaniedbania można zaliczyć m.in. odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, stanem zdrowia i higieną, niezaspokajanie potrzeb żywieniowych i związanych z ubiorem. ⁹

3.3 Cykliczność przemocy

Stosowanie przemocy w rodzinie rzadko jest zjawiskiem jednorazowym, incydentalnym. Agresywne zachowania wraz z upływem czasu nasilają się zarówno pod względem intensywności jak i częstotliwości. Można, więc powiedzieć, że przemoc domowa jest zjawiskiem, które ma swoją dynamikę. Leonore Walker nazwała ten charakterystyczny schemat przemocy - cyklem przemocy, który składa się z trzech następujących po sobie faz. W cyklu tym rozróżnia się następujące fazy przemocy:

-faza narastającego napięcia to taka „cisza przed burzą”. Kiedy kumulują się złe emocje, kiedy sprawca jest rozdrażniony, rozzłoszczony, zagniewany. Czasami sprawia wrażenie, jakby tylko szukał pretekstu dla wyładowania swej złości.”¹⁰ W tej fazie osoba narażona na przemoc próbuje robić wszystko, aby załagodzić powstały konflikt poprzez unikanie sprawcy czy spełnianie jego wszystkich żądań. Czuje ona, że dzięki takiej postawie uniknie agresji ze strony sprawcy. Ponadto zachowanie sprawcy sprawia, że ofiara czuje się odpowiedzialna za całą sytuację. Usprawiedliwia ona swojego „oprawcę” i doszukuje się winy w sobie i swoim zachowaniu, co w rzeczywistości nie jest prawdą.

-faza ostrej przemocy, faza wybuchu „jest to faza, w której wzbierające napięcie eksploduje, powoduje wybuch emocji, często zupełnie niekontrolowany. Wybuch ten często jest nieadekwatny do przyczyny, którą podaje sprawca i niewiele ma z nią wspólnego. Wówczas osoba krzywdząca jest agresywna wobec rodziny, niszczy sprzęty, co zwiększa ryzyko dużych szkód fizycznych.”¹¹ W tej fazie ofiara zazwyczaj doznaje poważnych urazów, które powodują, iż podejmuje ona decyzję o wezwaniu policji czy szukaniu pomocy. Po wybuchu agresji następuje spadek napięcia a sprawca próbuje załagodzić całą sytuację - **faza „miesiąca miodowego”**, **faza skruchy** jest to faza okazywania miłości i zadośćuczynienia za wyrządzone krzywdy. Sprawca na nowo rozkochuje w sobie ofiarę. Jest wobec niej opiekuńczy, czuły, troskliwy. Jednocześnie usprawiedliwia on swoje zachowanie alkoholem, problemami, stresem itp.

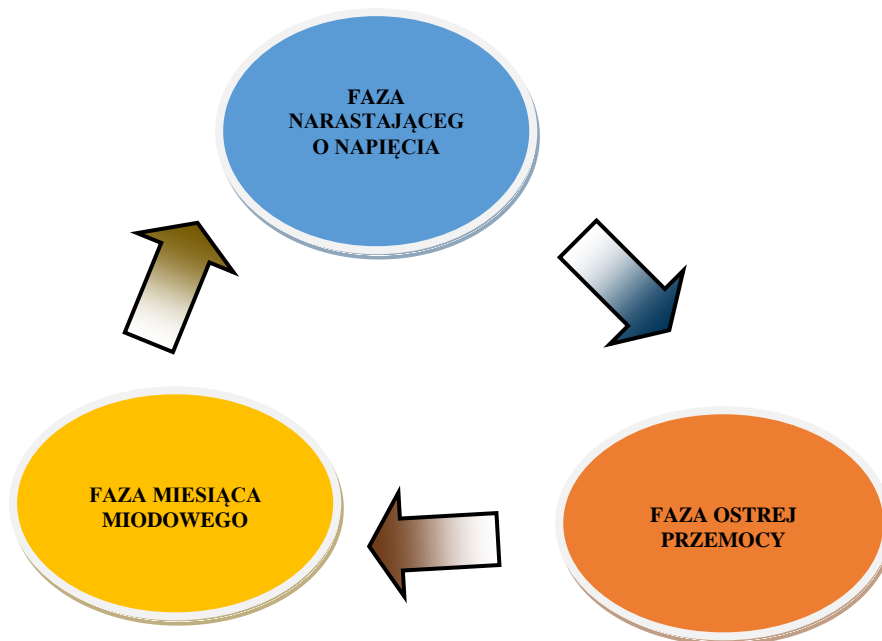
⁸ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/wybrane-informacje-i-artykuly/4045-formy-przemocy>

⁹ Katarzyna Michalska, Dorota Jaszczak-Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2011, s.11.

¹⁰ Dorota Jaszczak-Kuźmińska, Katarzyna Michalska, *Zrozumieć przemoc w rodzinie. Poradnik dla osób doświadczających przemocy*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2012, s.22.

¹¹ Katarzyna Michalska, Dorota Jaszczak-Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2011, s.16.

Zachowanie sprawcy w tej fazie powoduje, iż ofiara zaczyna wierzyć, że cała ta sytuacja była jednorazowym zdarzeniem, które już się nie powtórzy.¹²

Z czasem fazy cyklu przemocy powtarzają się coraz częściej. Faza miesiąca miodowego staje się coraz krótsza natomiast do fazy ostrej przemocy dochodzi coraz częściej i jest ona zazwyczaj gwałtowniejsza.

3.4 Charakterystyka ofiar i sprawców przemocy domowej

Sprawca przemocy domowej

Badania prowadzone wśród osób stosujących przemoc pokazują, że nie ma jednolitego portretu sprawcy przemocy. Badaczom udało się jednak wyodrębnić u sprawców pewne cechy wspólne, które posiadają oni w stopniu większym niż osoby, niestosujące przemoc. Wiele osób, które w swoim dorosłym życiu stosuje przemoc, doznawało jej w dzieciństwie. Doświadczenie przemocy ze strony rodziców lub opiekunów mogło stać się przyczyną ich późniejszych agresywnych, „przemocowych” relacji z innymi. Wśród sprawców przemocy są także osoby, które w dzieciństwie były świadkami przemocy- same nie były krzywdzone, ale widziały, jak ojciec znęca się nad matką, jak bije ich młodsze rodzeństwo.

Przemoc wynikać może z systemu przekonań i może być narzędziem do narzucenia swoich poglądów i przekonań. Sprawcy przemocy często mają silne przekonanie, że to, co się dzieje w ich domu, w ich rodzinie, to wyłącznie ich prywatna sprawa. Mają prawo zachować się tak, jak uważają za stosowne i nikt nie powinien wtrącać się w ich życie.

Większość sprawców przemocy posiada autorytarne poglądy. Są przekonani o słuszności swoich działań, nie znoszą sprzeciwu, a każda sytuacja, w której partnerka będzie miała odmienne zdanie, jest interpretowana przez nich, jako niesubordynacja i złamanie ładu i porządku. Sprawcy przemocy są przekonani, że przemoc jest najlepszą metodą uzyskania i utrzymania szacunku innych osób - w tym członków rodziny.

¹²Katarzyna Michalska, Dorota Jaszczak-Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2011, s.17.

Sprawca przemocy potrafi bardzo logicznie wyjaśnić swoje zachowanie wobec bliskich. Zwykle zdaje sobie sprawę z tego, że postępuje niewłaściwie. Usprawiedliwia wtedy swoje zachowanie, zrzuca odpowiedzialność za swoje czyny na ofiary, bagatelizuje, neguje obowiązujące zasady i wartości. Stosuje cały wachlarz manipulacji, żeby tylko odsunąć od siebie podejrzenie i usprawiedliwić się.

Ofiara przemocy domowej

Ofiarą przemocy domowej może stać się każdy, bez względu na wykształcenie, status społeczny czy miejsce zamieszkania. Najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci, które doświadczają wielu szkód fizycznych i psychicznych w wyniku doznawanej przemocy.

W literaturze kobiety doznające przemocy zostały opisane jako „syndrom maltretowanej kobiety”. Kobiety doznające przemocy „charakteryzuje: niska samoocena, silna zależność od partnera, nieumiejętność radzenia sobie z sytuacjami stresowymi, liczne dolegliwości psychosomatyczne, skłonność do niepokoju i depresji, nadużywanie alkoholu oraz lekarstw.”¹³

Osoby krzywdzone często obwiniają się za akty przemocy. Są przekonane, że to ich zachowanie spowodowało agresywne zachowanie sprawcy. Często boją się, że ujawnienie przemocy może zagrozić ich życiu. Ofiary cały swój wysiłek skupiają przede wszystkim na tym, by przetrwać kolejny atak przemocy. Często nie widzą żadnej możliwości zmiany istniejącej sytuacji. Trwają w błędnym przekonaniu, że nikt nie jest w stanie im pomóc w rozwiązaniu problemu.”¹⁴

„Zachowanie ofiar bywa często niezrozumiałe, irytujące, zniechęcające do pomagania. Cierpią one bardzo często na różnego rodzaju zaburzenia emocjonalne tj. częste popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji. Charakteryzują je często niezrozumiałe zmiany decyzji, niepewność, nieuzasadnione reakcje lękowe, ciągłe poczucie zagrożenia. Trudno od nich oczekiwać racjonalnych zachowań i konsekwencji, ponieważ cały czas żyją w strachu przed sprawcą.”¹⁵

Aby dobrze zrozumieć sytuację ofiary przemocy w rodzinie, trzeba poznać mechanizmy, w które zostały one uwikłane, a z których istnienia nie zdają one sobie sprawy. Mechanizmy te powodują, że osoba krzywdzona trwa w takim związku. Do mechanizmów tych należy: syndrom wyuczonej bezradności; zjawisko „prania mózgu”; zespół stresu pourazowego PTSD; proces wiktyimizacji; syndrom sztokholmski; mechanizm „psychologicznej pułapki”.¹⁶ Mechanizmy te pokazują, iż sytuacja ofiar przemocy w rodzinie, która pozornie wydaje się prosta, jest bardzo skomplikowana i trudna. „to nie jej wola czy skłonności masochistyczne powodują, że trwa w toksycznym dla niej związku, mimo ogromu doznawanych szkód. Mechanizmy przemocy oplatają ofiarę jak pajęczyna, z której trudno bez wsparcia z zewnątrz się wydostać.”¹⁷

---

¹³Sylwia Kluczyńska, *Jak pomóc ofiarom przemocy w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA.

¹⁴Sylwia Kluczyńska, *Jak pomóc ofiarom przemocy w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA.

¹⁵Hanna Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2005.

¹⁶Katarzyna Michalska, Dorota Jaszczak-Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2011, s.19-20.

¹⁷Katarzyna Michalska, Dorota Jaszczak-Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA. Warszawa 2011, s.23.

3.5 Skutki przemocy domowej

Zjawisko przemocy w rodzinie niesie ze sobą wiele konsekwencji psychicznych, fizycznych i społecznych. Poniższa tabela przedstawia niektóre z nich:

Formy przemocy	Skutki przemocy
Przemoc fizyczna	Bezpośrednie uszkodzenie ciała - urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki poparzenia; skutki pośrednie: choroby w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczucie zagrożenia strachu, lęku, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne, itp.
Przemoc psychiczna	Zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności, uniemożliwienie podjęcia jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy, stały strach i nadziei, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu itp.
Przemoc seksualna	Obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się (lęk, strach, unikanie seksu), uogólniona niechęć do przedstawicieli płci sprawcy przemocy itp.
Przemoc ekonomiczna	Całkowita zależność finansowa od partnera, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się bez środków do życia itp.

18

Na skutek przemocy ofiara zmienia sposób postrzegania świata i siebie. Świat zaczyna widzieć, jako groźny i niepokojący, a siebie, jako bezradną, bezwartościową, niemającą kontroli nad swoim życiem czy winną całej sytuacji.

Dziecko doświadczające przemocy lub będące jej świadkiem żyje w ciągłym lęku i poczuciu zagrożenia. Doświadcza ono wielu krzywd ze strony najbliższych mu osób, od których powinno otrzymać miłość i poczucie bezpieczeństwa.

Konsekwencji powstałych w skutek stosowania przemocy jest bardzo wiele, można rzec, że ile ofiar tyle różnorodnych skutków przemocy. Mogą to być skutki bezpośrednio- wskutek zagrożenia agresją dorosłego, a także bardziej pośrednie- przez bycie świadkiem przemocy.¹⁹ Bezpośrednią reakcją dziecka na zachowania krzywdzące mogą być: wzrost agresywności, emocjonalna labilność, nieumiejętność wchodzenia w relacje interpersonalne, wrogość do otoczenia przy jednoczesnym silnym przywiązaniu do opiekunów.

¹⁸Agnieszka Bojkowska, *Wybrane przestępstwa związane z problematyką przemocy w rodzinie*. W: *Problematyka przemocy w rodzinie. Podstawowe środki prawne ochrony osób pokrzywdzonych*. (red.) Ewa Kowalewska- Borys. Wydawnictwo Difin SA, Warszawa 2012, s. 44.

¹⁹Badura- Madej Wanda, Dobrzyńska- Esterhazy Agnieszka, *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*. Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2000, s. 87-88.

Dzieci krzywdzone często są opisywane, jako krnąbrne, przyjmujące postawę zimnego wyczekiwania lub wzmoczonej czujności. Sen dzieci maltretowanych jest niespokojny, przerywany, płytki, czasami przypomina raczej drzemkę. Niektóre z tych dzieci przyjmują postawę wycofującą, są depresyjne oraz mają skłonność do izolacji.²⁰

Wyróżnia się także objawy somatyczne niespecyficzne, takie jak: nietrzymanie kału i moczu, drżenie, wymioty, uporczywe bóle żołądka czy brak reakcji na ból.²¹

Natomiast, kiedy dziecko obserwuje przemoc wobec matki, rodzeństwa, staje się ofiarą krzywdzenia emocjonalnego. U dziecka pojawia się wtedy poczucie bezsilności, winy i odpowiedzialności za przemoc. Odczuwa ono również strach o siebie i najbliższych, gniew, poniżenie, a nawet pogodzenie z przemocą. Bycie świadkiem przemocy w rodzinie wywołuje takie skutki jak: zaburzenia w zachowaniu i uzewnętrznianiu problemów osobistych, zachowania agresywne, niski poziom samokontroli, depresję, słabą umiejętność rozwiązywania problemów, problemy psychiczne w dzieciństwie czy zespół stresu pourazowego.²² Dzieci będące świadkami przemocy między rodzicami mają również trudności we właściwym rozumieniu miłości i bliskości w związku. Błędne wyobrażenia na ten temat stają się później podstawą do zaburzeń w relacjach z partnerem.²³

4. Zadania Powiatu

Do zadań powiatu należy w szczególności:

1. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
2. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

5. Założenia Programu

1. Najważniejszym jest zatrzymanie przemocy, zapewnienie bezpieczeństwa osobie doświadczającej przemocy i udzielenie jej profesjonalnej pomocy.
2. Za przemoc zawsze odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc.
3. Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
4. Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.

---

²⁰Zofia Brańska, *Przemoc w rodzinie wobec dziecka jako czynnik społeczno-pedagogicznego nieprzystosowania uczniów*. T. 1, Teoretyczne i empiryczne aspekty badań przemocy wobec dziecka w rodzinie. Oficyna Wydawnicza "Text", Kraków 2006, s. 37.

Pospiszył Irena, *Przemoc w rodzinie*. Wyd. Szkolne i pedagogiczne. Warszawa 1998, s. 157-158.

²¹Krystyna Kmieciak-Baran, *Konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie*. Problemy opiekuńczo-wychowawcze 1998, nr 4, s.28-29.

²²Zofia Brańska, *Przemoc w rodzinie wobec dziecka jako czynnik społeczno-pedagogicznego nieprzystosowania uczniów*. T. 1, Teoretyczne i empiryczne aspekty badań przemocy wobec dziecka w rodzinie. Oficyna Wydawnicza "Text", Kraków 2006, s. 36.

Pospiszył Irena, *Przemoc w rodzinie*. Wyd. Szkolne i pedagogiczne. Warszawa 1998, s. 157-158.

²³Badura-Madej Wanda, Dobrzyńska-Esterhazy Agnieszka, *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*. Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2000, s. 88.

6. Adresaci Programu

Adresatami programu są:

- rodziny i osoby dotknięte zjawiskiem przemocy;
- rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy;
- przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami i rodzinami zagrożonymi oraz dotkniętymi przemocą;
- społeczność lokalna.

7. Cele Programu

Cel strategiczny:

Zwiększenie na terenie Powiatu Pszczyńskiego skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

1. Podejmowanie działań profilaktycznych oraz upowszechnianie wiedzy związanej z przemocą domową.
2. Udzielanie kompleksowego wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie.
3. Zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

8. Działania

Kierunek działania: Podejmowanie działań profilaktycznych oraz upowszechnianie wiedzy związanej z przemocą w rodzinie		
Działania	Realizatorzy	Termin realizacji
Zbieranie informacji na temat zjawiska przemocy na terenie Powiatu Pszczyńskiego	PCPR	Działanie ciągłe
Opracowanie i propagowanie materiałów informacyjnych, ulotek o formach dostępnej pomocy związanej z doznawaniem przemocy w rodzinie	PCPR	2016 rok
Zamieszczanie na stronie internetowej PCPR informacji o możliwościach pomocy i wsparcia oferowanego dla ofiar przemocy	PCPR	Działanie ciągłe
Zwiększenie dostępności do zajęć psychoedukacyjnych udoskonalających umiejętności wychowawcze	PCPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Działanie ciągłe
Promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy (m.in. kształtowanie postawy społecznej wolnej od stereotypowego sposobu myślenia na temat przemocy, ukazanie prawidłowych postaw reagowania na przemoc)	PCPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza	Działanie ciągłe
Prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem i agresją	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Placówka opiekuńczo-wychowawcza	Działanie ciągłe

Kierunek działania: Udzielanie kompleksowego wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie		
Działania	Realizatorzy	Termin realizacji
Zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie, bezpiecznego czasowego schronienia	PCPR OPS Błękitny Krzyż	Działanie ciągłe
Zapewnienie osobom doznającym przemocy dostępu do pomocy o charakterze: psychologicznym, prawnym, socjalnym (wsparcie psychologiczne, terapia, grupa wsparcia, specjalistyczne poradnictwo, pomoc specjalistyczna dla dzieci i młodzieży)	PCPR OPS Błękitny Krzyż	Działanie ciągłe
Kierowanie i zapewnienie miejsca osobom doświadczającym przemocy domowej w specjalistycznych ośrodkach wsparcia	PCPR OPS	Działanie ciągłe

Kierunek działania: Zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie		
Działania	Realizatorzy	Termin realizacji
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do psychologa i pracownika socjalnego pracujących w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie	PCPR OPS Powiatowa Komenda Policji Kuratorzy	Działanie ciągłe
Proponowanie udziału w Programie Korekcyjno - Edukacyjnym dla Sprawców Przemocy w Rodzinie	PCPR OPS Powiatowa Komenda Policji Kuratorzy, Sąd	Działanie ciągłe
Realizowanie programu korekcyjno- edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie	PCPR	Działanie ciągłe
Monitorowanie skuteczności programu korekcyjno- edukacyjnego	PCPR	Działanie ciągłe

Kierunek działania: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie		
Działania	Realizatorzy	Termin realizacji
Szkolenie osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	PCPR, OPS	Działanie ciągłe
Zapewnienie pomocy psychologicznej, superwizji osobom zajmującym się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	PCPR OPS	Działanie ciągłe
Wymiana informacji między podmiotami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	PCPR, OPS Powiatowa Komenda Policji Kuratorzy, Sąd	Działanie ciągłe

9. Wskaźniki

Kierunek działań	Wskaźniki realizacji celów
Podjęcie działań profilaktycznych oraz upowszechnianie wiedzy związanej z przemocą domową;	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin dotkniętych przemocą - liczba uaktualnień baz danych - liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych - liczba osób uczestniczących w zajęciach profilaktycznych - liczba podjętych inicjatyw w zakresie upowszechniania wiedzy na temat przemocy
Udzielanie kompleksowego wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie;	<ul style="list-style-type: none"> - liczba miejsc w mieszkaniu chronionym - liczba wydanych skierowań do ośrodków wsparcia - liczby specjalistów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy - liczba osób korzystających z pomocy - liczba grup wsparcia
Zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie - liczba osób które ukończyły program - liczba edycji programu
Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które skorzystały z szkoleń - liczba spotkań superwizyjnych i wspierających - liczba osób które uczestniczyły w spotkaniach

10. Źródła finansowania programu

- środki własne samorządu powiatowego oraz samorządów gminnych;
- środki budżetowe administracji rządowej w tym dotacja Wojewody Śląskiego na realizację Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie;
- środki organizacji pozarządowych;
- środki zewnętrzne pozyskiwane z innych źródeł.